

ZAAKNUMMER [indien van toepassing]
STELLER Sara Sietzema
TELEFOON 0229-252200

DATUM 19 maart 2020
AAN Bestuurlijk overleg Madivosa
BIJLAGEN

ONDERWERP Kansrijke Start, programma Nu Niet Zwanger
REGIONALE AGENDA

DOSSIERHOUDERS L. Groot
M. van der Ven
D. Kuipers

AMBTELIJKE
OPDRACHTGEVER

Advies:

U wordt voorgesteld om:

in te stemmen met het verlenen van een opdracht om een advies te gaan schrijven aan de zeven colleges van de regio voor een gezamenlijke uitrol van het programma Nu Niet Zwanger. Dit gelet op de verwachte positieve impact van het programma en de voordelen van een regionale aanpak.

Als uitgangspunten voor het advies stellen wij voor:

1. Een regionale aanpak;
2. Een bestuurlijk opdrachtgever voor de regio aan te stellen;
3. Een contactpersoon in elke gemeente en een ambtelijk trekker voor gemeenten in regio West-Friesland aanstellen: gemeente Hoorn kan de functie van ambtelijk trekker vervullen;
4. De kosten voor het project te delen, dit betreft het onderdeel inhoudelijke coördinatie en anticonceptie

Toelichting:

Aanleiding

Het preventieprogramma Nu Niet Zwanger maakt onderdeel uit van het Actieprogramma Kansrijke Start. In 2019 zijn gemeenten begonnen met de implementatie van dit preventieprogramma.

Eind 2018 werd het Actieprogramma Kansrijke Start door het Rijk gelanceerd. Het is gebaseerd op aanbevelingen van de Gezondheidsraad om te investeren in een goede start tijdens de eerste 1000 dagen van kinderen. Het programma kent een drietal actielijnen: voor, tijdens en na de zwangerschap.

Het programma Nu Niet Zwanger hoort bij de eerste actielijn: voor de zwangerschap. Het is gericht op het voorkomen van ongeplande en ongewenste zwangerschappen bij kwetsbare groepen. In Nederland wordt 1 op de 5 vrouwen ongepland zwanger. Hiervan is 68% ongewenst. Door actief het gesprek aan te gaan over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie kan goede ondersteuning worden gegeven bij het nemen van regie over de kinderwens.

Inleiding

Actieprogramma Kansrijke Start

Eind 2018 is door het Rijk het actieprogramma Kansrijke Start gelanceerd met het doel dat ieder kind een optimale kans verdient op een goede en gezonde toekomst. Het actieprogramma stimuleert gemeenten lokale en regionale coalities te bouwen en te versterken om zo te komen

tot een gezamenlijke aanpak rond de eerste 1000 dagen. Dit is van -10 maanden tot 2 jaar. Dit betreft vooral het beter afstemmen tussen het medisch- en sociaal domein.

Gemeente Hoorn heeft zich aangemeld voor de zgn. 2^e tranche van de impuls Kansrijke Start. In december 2019 is het bericht ontvangen dat gemeente Hoorn gedurende drie opeenvolgende jaren een bijdrage van het Rijk krijgt van € 5.838,- per jaar. Dit is bedoeld voor de inzet voor lokale en regionale coalities en de uitvoering van het stimuleringsprogramma Kansrijke Start. Samen met de gemeenten in de regio West-Friesland en GGD Hollands Noorden zijn inmiddels de voorbereidingen begonnen. De eerste stap is het maken van een startfoto met feiten en cijfers rond de geboorten in de gemeenten.

Pharos, het landelijk expertisecentrum gezondheidsverschillen, ondersteunt de regio met het maken van het stimuleringsprogramma. In december 2019 is het eerste overleg met Pharos georganiseerd.

Medio december 2019 deden 160 van de 355 gemeenten al mee aan Kansrijke Start.

Tijdens de landelijke conferentie Kansrijke Start op 6 februari 2020 heeft de minister van VWS bekend gemaakt dat vanaf heden niet-GIDS gemeenten zich kunnen aanmelden voor de 3e tranche van de impuls Kansrijke Start. Daarmee kunnen ook deze gemeenten lokale coalities Kansrijke Start versterken of vormen.

De gemeenten Medemblik en Opmeer hebben zich hiervoor inmiddels aangemeld. Het aanvragen voor de 3de tranche kan nog tot 15 april 2020. Bij de SED gemeenten zal dit binnenkort met de wethouders worden besproken.

Belang en doelgroep

Er zijn verschillende factoren die kunnen leiden tot een (op dat moment) weinig geschikte situatie om een kind op te voeden. Denk aan ernstige psychiatrische problematiek, verstandelijke beperking, verslaving, dakloosheid, schulden, loverboyproblematiek, illegaliteit etc. Vaak hebben kwetsbare (potentiële) ouders een combinatie van de hierboven genoemde factoren.

Hoe groot de doelgroep in de regio West Friesland is weten we (nog) niet precies. Wel is er behoefte aan meer afstemming tussen het medische en sociaal domein: gynaecologen zien kwetsbare zwangerschappen en abortussen en ook collega's van de wijkteams van de Westfriesse gemeenten zien kwetsbare zwangerschappen in verschillende gezinssituaties of van groepen, die juist zijn opgevangen voor deze problematiek. Er is (deels) wel zicht op de ondersteuning van doelgroepen. In regio West-Friesland wordt al veel (lokale) preventie ingezet rondom de actielijnen in Kansrijke Start. In de eerste fase (voor de zwangerschap) zijn er wel hiaten en is er niet voldoende duidelijkheid. Gegevens en cijfers rondom de geboorten en zwangerschappen krijgen we binnenkort op basis van de inventarisatie en startfoto, die met hulp van Pharos en de GGD wordt uitgewerkt. Hierbij hoort ook een inventarisatie en evaluatie van de maatwerkproducten van de GGD Hollands Noorden en projecten en programma's van andere organisaties. De afstemming hiermee met de ondersteuningsprofielen jeugdhulp van de gemeenten wordt ook in beeld gebracht.

Kansrijke Start, met het onderdeel Nu Niet Zwanger, kan nu een goede ondersteuning bieden om de samenwerking, werkwijze en ondersteuning van zwangeren te verbeteren en te versterken.

Ketensamenwerking

Ook vanuit de GGD, het Dijklander ziekenhuis, gynaecologen en kinderartsen, de verloskundigen en de Raad voor de Kinderbescherming zijn er initiatieven om samen met de gemeenten de samenwerking en afstemming te verbeteren. Met het uitwerken van de zorgpaden en protocollen is in september 2019 al gestart. De samenwerking en netwerken rondom de zwangeren en de periode vlak na de geboorte betreft grotendeels ook dezelfde organisaties, die een goede rol kunnen spelen bij het preventieprogramma Nu Niet Zwanger.

Kern van de aanpak

De kern van de aanpak is dat professionals het gesprek aangaan over de 'kinderwens, seksualiteit en anticonceptie'. Hierbij wordt ook beoordeeld of er ondersteuning nodig is voor de veiligheid en/of opvoeding, financieel en organisatorisch gebied. En specifiek de ondersteuning aan kwetsbare (potentiële) ouders bij het regelen van passende anticonceptie, zodat ze regie kunnen nemen over hun kinderwens en toekomst van hun leven. De persoonlijke benadering en begeleiding van deze (potentiële) ouder stopt pas als de anticonceptie daadwerkelijk gerealiseerd is. Professionals dienen hiervoor de juiste competenties te hebben, gefaciliteerd te worden en de mogelijkheid te hebben om outreachend te kunnen werken. Een sluitend 'vangnet' door intensieve samenwerking en het trainen en aanstellen van aandachtfunctionarissen zijn belangrijk.

Projectorganisatie en financiering

Het project bestaat uit vier fasen van een half jaar. De projectorganisatie bestaat uit een kwartiermaker (voor zes maanden tijdens de eerste fase: de voorbereiding), regionale projectleider (voor twee jaar) en inhoudelijke coördinator (structureel).

De kwartiermaker wordt bekostigd uit het landelijke programma Nu Niet Zwanger, NNZ. De regionale projectleider wordt bekostigd uit de regionale GGD GHOR middelen van de GGD Hollands Noorden. Daarnaast moeten de inhoudelijke coördinator en anticonceptiemiddelen worden bekostigd. Het project duurt twee jaar, daarna moet het structureel worden ingevuld.

In de regio Alkmaar is in september 2019 gestart met de uitvoering van het programma NNZ. De kwartiermaker die in de regio Alkmaar heeft gewerkt, kan ook de regio West-Friesland ondersteunen.

De functie van de inhoudelijk coördinator zal door de GGD Hollands Noorden worden uitgevoerd. De ervaringen, die er reeds in regio Alkmaar zijn, kunnen van dienst zijn voor West-Friesland. Ook in de ketensamenwerking gaat het deels om dezelfde organisaties, zoals de (DNO Doen, Parlan, de Brijder, William Schikker groep, Humanitas). Deze organisaties hebben in regio Alkmaar al aangegeven het nut en de noodzaak van NNZ in te zien.

Onderaan dit advies staat een bijlage met een conceptbegroting van de GGD. In totaal wordt van de gemeenten in West-Friesland een jaarlijkse bijdrage gevraagd van circa € 79.000,--. Dit betreft de kosten voor de inhoudelijk coördinator bij de GGD en kosten voor anticonceptie. In het voorbereidingsoverleg is besproken om middelen te gaan zoeken binnen het gezondheidsbeleid, gezondheidsbudget en JGZ-middelen. Eveneens is besproken om de voorgestelde kosten te verminderen, door afstemming te zoeken met de taken van de coördinator, die al in Alkmaar werkzaam is en om het voorgestelde aantal van 28 uren van de coördinator te verlagen.

Het gewenste resultaat Kernboodschap

Als eindresultaat van dit project wordt beoogd dat de werkwijze en methodiek van Nu Niet Zwanger binnen de betrokken instellingen is geïmplementeerd. Over twee jaar hebben alle professionals aandacht en skills om de kinderwens, seksualiteit en anticonceptie bespreekbaar te maken en de doelgroep te begeleiden naar veilige anticonceptie. Daarnaast beogen we dat ruim 80% van de Nu Niet Zwanger doelgroep uit regio West-Friesland er vrijwillig voor kiest hun eventuele kinderwens uit te stellen door passende en adequate anticonceptie te gaan gebruiken. Dit percentage is gebaseerd op ervaringen in andere gemeenten.

De aanpak voorkomt persoonlijk leed en hoge kosten van uithuisplaatsingen van kinderen en begeleidingstrajecten van kwetsbare (potentiële) ouders.

Tijdens de voorbereidingen in de projectperiode wordt al gestart met gesprekken omtrent de kinderwens en het bieden van ondersteuning voor het gebruik van anticonceptie.

Wat levert het de gemeenten op?

- Een sluitend vangnet rondom het voorkomen van ongeplande en ongewenste zwangerschappen
- Borging van het structureel bespreekbaar maken van kinderwens, anticonceptie in de zorg/hulp bij kwetsbare (potentiële) ouders
- Te verwachten minder hoge kosten van uithuisplaatsingen en begeleidingstrajecten zorg/jeugdhulp
- Aandachtsfunctionarissen bij wijkteams en hulpverlenende organisaties
- Voor professionals (via landelijk ontwikkelde) e-learning kennis
- Verbetering van de kwaliteit van leven in gezinnen en voorkoming van onnodig complexe situaties.

De uitrol van Nu Niet Zwanger vraagt om bestuurlijk draagvlak en commitment.

We stellen voor om te onderzoeken om het preventieve programma NNZ regionaal uit te rollen en dit in het kader van de impuls Kansrijke Start uit te werken. Dit sluit aan bij het geheel van acties in de regio voor het bepalen van het tijdpad, netwerken, ketensamenwerking en afstemming taken en activiteiten.

Een regionale aanpak heeft voordelen: het kan de kosten aanzienlijk verlagen (één projectleider NNZ in plaats van zeven, één inhoudelijke coördinator NNZ in plaats van zeven en één ambtelijk trekker in plaats van zeven). En de professionals die getraind gaan worden in het programma, werken al hoofdzakelijk in regionaal verband.

De samenwerking met de regio Alkmaar is al genoemd. Ook de gemeenten Schagen, Den Helder en Hollands Kroon zijn in gesprek met de GGD over het vormen van coalities en het programma Nu Niet Zwanger.

Bijlage: het concept voor de projectbegroting van de GGD.

Projectbegroting	2020	2021
Inhoudelijk coördinator	68.731	70.587
Projectleider	25.494	26.182
Anticonceptie	10.000	10.000
Totaal kosten	104.225	106.769

Bijdrage GGD GHOR Nederland	10.400	10.400
Eigen bijdrage GGD	15.094	15.782
Bijdrage gemeenten	78.731	80.587
Totaal inkomsten	104.225	106.769

Drechterland	7.273	7.444
Enkhuizen	6.868	7.030
Hoorn	27.094	27.732
Koggenland	8.439	8.638
Medemblik	16.630	17.022
Opmeer	4.372	4.475
Stedebroec	8.056	8.246
Totaal gemeenten	78.731	80.587

Informatie is te vinden via:

<https://www.kansrijkestart.nl>

<https://www.nunietzwaanger.nl>

<https://www.pharos.nl>